

Зянько Віталій Володимирович,
д-р екон. наук, професор,
зав. кафедри фінансів;
Зянько Віталій Віталійович,
аспірант, асистент;
Вінницький національний технічний університет

ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ПІДТРИМКИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

У формуванні стратегії підтримки фінансової безпеки країни важливе місце посідає забезпечення конкурентоспроможності національних підприємств, яка виступає найважливішою інноваційною складовою механізму фінансової безпеки країни. Мова йде про конкурентоспроможність підприємств насамперед у таких сферах, як міжнародна торгівля та залучення іноземних інвестицій, а також при виході українських підприємств на міжнародні фондові ринки тощо. Конкурентоспроможність підприємств є ознакою ефективного залучення і раціонального використання ними необхідних ресурсів, що сприяє їх стабільному фінансово-господарському розвитку. А стабільність функціонування національних підприємств виступає визначальним чинником стабільного фінансового розвитку країни й індикатором її фінансової стійкості та безпеки.

Вирішальним чинником забезпечення стабільності функціонування підприємств в сучасних економічних умовах є формування необхідних і достатніх умов для розробки та використання різних видів інновацій: продуктових, технологічних, економічних, організаційних і соціальних, з метою впровадження новітніх технологій та створення конкурентоспроможної, на рівні світових стандартів, продукції. Адже саме реалізація інноваційної продукції на світовому ринку приносить сьогодні найбільші прибутки. Тому формування таких умов забезпечує динамізм, модернізацію та прогрес виробництва, створює основу сталого економічного зростання, а отже сприяє підвищенню безпеки інноваційного розвитку національної економіки

(інноваційній безпеці), забезпечуючи фінансові можливості впровадження і комерціалізації інновацій, використання наявного науково-технологічного потенціалу.

Таким чином, інноваційну безпеку економіки країни можна визначити як процес цілеспрямованої діяльності щодо впровадження моделі інноваційного розвитку в усіх сферах господарювання, який передбачає досягнення такого економічного стану, за якого нейтралізується негативний вплив зовнішніх і внутрішніх чинників на стійкість та ефективність інноваційного процесу. Інноваційна безпека виступає основою незалежності, стійкості, ефективності та конкурентоспроможності підприємства в цілому [1, с.177], а разом із фінансовою та іншими складовими визначає економічну безпеку країни.

Проте в Україні сьогодні існує ціла низка загроз інноваційній безпеці. Такими загрозами виступають: низький рівень фінансування НДДКР, низький рівень трансферу технологій, слабкий розвиток інноваційної інфраструктури, зменшення рівня інноваційності у зв'язку з недостатнім попитом промислових підприємств на інтелектуальні та науково-технічні продукти у виробничих процесах, посилення залежності країни від імпорту високотехнологічних товарів тощо.

Для оцінювання безпеки інноваційного розвитку використовують різні показники. Так, на думку Сухорукова А.І., безпека інноваційного розвитку може бути оцінена показником частки високотехнологічних товарів у товарному експорті країни (регіону), який має становити не менше 12 % [2]. У Франції ця частка у 2006-2009 рр. в середньому становила 20,8%, у Фінляндії – 20,5%, Німеччині – 15,3%, Японії – 19,8%, Південній Кореї – 32,0%, Швейцарії – 23,0%, Сполученому Королівстві – 24,0%, США – 27,3% [3]. Натомість в Україні на частку високотехнологічного експорту у загальному обсязі експорту товарів у 2002-2010 рр. припадало не більше 3,5%. Станом на 2010 р. вона становила всього 1,99% [4]. А за даними міжнародної статистики, наявність України на світовому товарному ринку високотехнологічних товарів у 2008 р. оцінено в 0,09%. При цьому коефіцієнт участі у міжнародному поділі праці в

розрізі високотехнологічних товарів, який визначається як відношення частки країни у світовому експорті до частки країни у світовому ВВП, становив лише 0,29 пункту [5, 6].

Це свідчить про низький рівень інтелектуалізації експорту й те, що інноваційний експорт майже не впливає на економічне зростання в Україні, не виступає каталізатором реальних економічних зрушень, а все ще залишається лише індикатором потенційних можливостей. Це призводить до закріплення за Україною ролі країни з сировинною експортною орієнтацією. Так, у січні 2013 року основу товарної структури українського експорту складали чорні метали та вироби з них – 25,2% від загального обсягу експорту, продукти рослинного походження – 15,5%, мінеральні продукти – 12,7% [4].

І хоча показник частки високотехнологічних товарів у товарному експорті країни не є інтегральним і враховує лише результат експортної діяльності інноваційно активних підприємств, він характеризує ступінь конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на міжнародному ринку, яка, як уже було сказано вище, виступає найважливішою інноваційною складовою механізму фінансової безпеки країни. Тому частка високотехнологічних товарів у товарному експорті країни найадекватніше відображає рівень її інноваційної безпеки. Збільшення цієї частки свідчить про адекватну реакцію країни на виклики сучасної глобалізації. Цей показник може бути доповнений й іншими – критеріями оцінки екологічної безпеки інновацій та безпеки інноваційної діяльності, які у якості складових інтегральної безпеки інновацій пропонує використовувати Краснокутська Н.В. [7]; а також виробничою функцією Тімбенгена, яка, на думку Лисенка Н.О. та Білошкурської Н.В., дозволяє оцінити вплив на результати виробничо-господарської діяльності підприємства капіталу, трудового та технологічного факторів [8]. Однак саме частка високотехнологічних товарів у товарному експорті країни є визначальним критерієм при оцінюванні інноваційної безпеки країни, оскільки показує досягнутий реальний результат інноваційної діяльності національних підприємств на міжнародному ринку, отже виступає

також критерієм міжнародної конкурентоспроможності країни.

Отже, за результатами дослідження можна зробити висновок, що на фінансову безпеку країни великий вплив чинить інноваційна її складова. Однак інноваційна активність вітчизняних підприємств продовжує залишатися дуже низькою на внутрішньому ринку і майже не відчутна на світовому ринку інноваційних товарів. Тому формування стратегії підтримки фінансової безпеки України вимагає суворого дотримання задекларованих державою інноваційних пріоритетів, втілення в життя розробленої вітчизняними фахівцями моделі інноваційного розвитку.

Подальші дослідження повинні бути спрямовані на розроблення та впровадження дієвої інноваційної політики, здатної забезпечити довгострокову конкурентоспроможність вітчизняних підприємств, як вагомого чинника фінансової і загалом економічної безпеки країни.

Список використаної літератури:

1. Краснощокowa Ю.В. Інноваційна безпека підприємства як запорука конкурентоспроможності в умовах інтеграції [Електронний ресурс] / Ю.В. Краснощокowa // Управління розвитком. – 2011. – № 4. – С. 177-178. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Uproz/2011_4/u1104kr4.pdf.
2. Україна в системі міжнародної безпеки / Національний інститут проблем міжнародної безпеки. – К.: ПЦ „Фоліант”, ВД „Стилос”, 2009. – 572 с.
3. Собкевич О. Шляхи активізації використання інтелектуальних та науково-технічних ресурсів у виробничих процесах промисловості України. Аналітична записка [Електронний ресурс] / О. Собкевич, В. Савченко. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/516/>
4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. High-technology exports [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://data.worldbank.org>.
6. UNCTADstat [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://unctadstat.unctad.org/>.

7. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент: Навч. посібник. / Н.В. Краснокутська — К.: КНЕУ, 2003. — 504 с.
8. Лисенко Н.О. Застосування виробничої функції Тімбергена при аналізі інноваційної складової економічної безпеки підприємства АПК / Н.О. Лисенко, Н.В. Білошкурська // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка». — 2012. — № 4 (30). — С. 140-144.